

REYHANLIKO SIRIARRAK

«Ez ditugu 3.000 milioiak nahi.
Errefuxiatuek alde egin dezatela nahi dugu»

 JENDARTEA / Miguel Fernández Ibáñez | Reyhanli

Mugako hiri honetako biztanleek siriarrrekiko pazientzia galdu dute eta, ohiko adeitasuna bertan behera utzita, errefuxiatuek Reyhanlitik alde egin dezatela nahi dute. Horregatik, siriarrak Anatolian mantentzeko asmoz AKP alderdiak eta Europar Batasunak sinatu duten akordioaren aurka agertu dira, 3.000 milioi euroren truke bada ere.

Siriarrak errefuxiatuak goizeko lehenengo ordutik bildu dira 2013ko maiatzaren 11ko atentatuan hildakoak gogoratzen dituen biribilgunean. Eraikuntzan edo nekazaritzan beren egoera dramatikoari irtenbidea eman nahian ari diren jorنالeroak dira. Eguerdian, hogein inguruk hor diraute, 50 pertsona baino gehiago hil ziren tokiaren inguruan ibiltzen. Bi lehergailuk eztanda egin zuten bertan, Reyhanliko erdialdean, Hatay eskualdean, Cilvegözü izeneko mugako pasabidetik hamar kilometrora kokatutako hirian.

Ondoko lurraldeetan bizi diren turkiarrek bost urtez ikusi dute gerrak eragindako iheslarien etorrera eta beso zabalik hartu dituzte. Baina orain beldur dira; inork nahi ez dituen arrotzez nekatuta –3.000 milioi euroko prezioa duten arrotzak–. «Ez ditugu 3.000 milioiak nahi, errefuxiatuek alde egin dezatela nahi dugu», dio hiriko erdialdean janari denda baten jabea den Ömer Yumusakek.

Justizia eta Garapena Alderdiak (AKP) zuzentzen duen Gobernuak eta Europar Batasunak mugako kontrolak indartzeko eta Anatolian bizi diren bi milioi errefuxiatu siriarren kostuari aurre egiteko hitzarmen ekonomikoa adostu dute. 3.000 milioi euroren truke, Estatu turkiarrak legez kanpoko etorkinen ilararen iturria ixteko konpromisoa hartu du. Joan den udan iheslarien errenkada hauek agerian utzi zuten politika europarraren alde ilunena. Hitzarmena

adostu bezain pronto, Greziara iristen saiatzen ari ziren 1.000 siriarrak gelditu zituzten Anatoliako mendebaldean, amets europarraren bila ehunka txalupa abiatzen diren tokian.

Gainera, Gobernuaren aldeko egunkariak nabarmendu zutenenez, 2016ko udazkenean «Schengen eremuan» turkiarrentzat bisak liberalizatzea onartuko da hitzarmenaren ondorioz. AKP barneko politikan erabili duen hitzarmenaren beste ordainketa bat da.

EUROPAREN LEZIOA?

Baina neurri hori bost axola Ömerri. «Denda honetan 11 urte nuenetik daramat lanean. Ez dut besterik ezagutu eta neurri horiek errefuxiatuekin bizi ez diren gutxi batzuen mesederako izango dira», adierazi du, eta EBk hartzen dituen errefuxiatu kopuru txikiarekin suminduta agertu da: «Eta moral lezioa eman nahi digute? Eta gero musulmanak gara gaiztoak?».

Turkia eta Siriaren arteko mugan egoera duela bi urtetik useltzen ari da. Orain turkiarrak konturatu dira gerra ez dela Gobernuak aurreratu zuen bezain azkar bukatuko eta bi komunitateen arteko gatazkak ez direla hasieran bezain noizbehinkakoak. Urfa, Gaziantep eta Hatay bezalako eskualdeak gainezka daude. Beren biztanleek diotenez, turkiar adeitasuna bukatu da, eta Gobernu islamiarraren erabakiak, Europarekiko mugakixten, bere biztanleen aurka doaz. «Diruaren eta boterearen truke egiten dute dena, baina ez dute inoiz guregan pentsatzen»,

azaldu du izena eman nahi ez duen AKPre jarraitzaile batek.

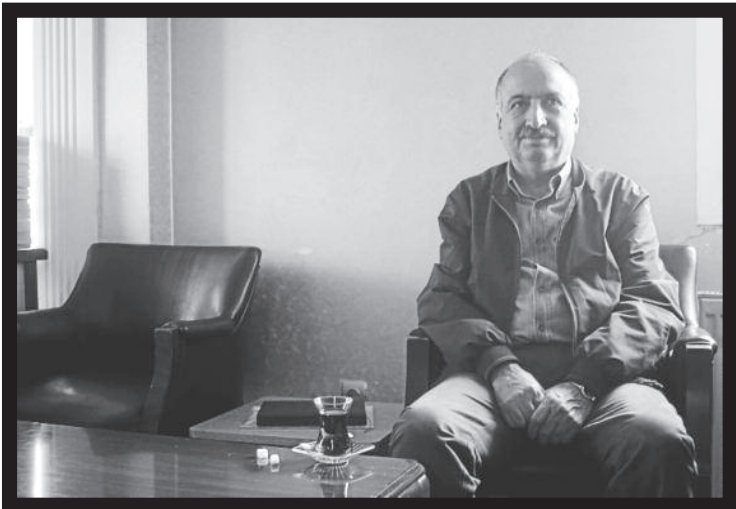
Hatay Anatolian dauden eskualde mestizoenetarikoa da. Eskualde osoan jendeak arabieraz zuzen hitz egiten du, beraien historiaren eta merkataritzako tradizioaren herentzia. 1939an, Hatayko biztanleak Sirian zegoen aginte frantziarra utzi eta Turkiako Errepublikan sartu ziren, erreferendumean hala bozkatu ondoren. Mendebaldean gehiengoa alauia da eta Baxar al-Assad Siriako presidentearen alde dago. Samandag bezalako hirietan kemalismoa edo suniak ez diren ezkerreko beste aukerak dira boto gehien jasotzen duten alderdiak. Reyhanlin, berriz, AKP bezalako alderdi kontserbadore suniek menperatzen dute hauteskunde panorama.

HERRIALDEA KOLOREA GALTZEN

Mende batez Siriari lotuta egon den inguru honetako ekonomia kaltetzen ari da gerra. «Hauxe da gatazka gogorren pairatzen ari den turkiar herrialdea. Siriaren bidez Ekialde Ertainarekin negozioak egiteko gunea zen. Orain muga itxita dago negozio txikientzat eta batzuek dena galdu dute», onartu du Hasan Turunçek, Askatasuna eta Elkartasuna Alderdiko kideak (ÖDP). Talde ezkertiar hau aspaldian izan zen garrantzitsua herrialde horretan, baina gaur egun oso txikia bihurtu da.

Turunçek azaldu duenez, herrialde koloretsu honen gainean laino beltzak zabaltzen ari dira gerraren eraginez. «Orain biltegiek armak dituzte gure barazki preziatuen ordez; jendea kalera

Ezkerrean, errefuxiatu siriarrak lanaren zain, 2013ko maiatzeko atentatuan hildakoak omentzen dituen plazan. Behean, Hasan, Reyhanlin, Siriako mugatik hamar kilometrora dagoen hirian bizi den erretiratua. Hasan Turç ÖDP alderdiko ordezkaria Hatayn.
Miguel FERNÁNDEZ IBÁÑEZ

gauetz ateratzeko beldur da eta ez dago lanik. Gure izaera galtzen ari gara», ohartarazi du. Antzeko hitzak ditu Ömerrek ere: «Gerra baino lehen egoera oso ona zen. Denontzako lana zegoen. Orain siriarrak diru gutxiagoren truke egiten dute lan eta enpresariak errefuxiatu bat nahiago dute, merkeago ateratzen zaielako. Gainera, azken urtean, lapurtzen hasi dira, gose direlako, ez dute zergarik ordaintzen eta kontrabandoa da beren bizimodua», gaitzetsi du bere dendan.

Elkarrizketaren erdian, gazte siriarrak sartu da. Kontrabandoko kafea dakar; bi kutxa, eta bakoitzean, hamabi pakete. Arabieraz, prezioak eztabaidatu dute. Ez dira akordio batera iritsi. Ömer bera, minutu bat lehenago kontrabandoaz kexu zena, mugaren bi aldeko legez kanpoko trafikoa suspertzen duen kateko maila baino ez da.

Kontrabandoa ez da gerraren ondorioa, beti egon da hor, mugako hiriak zeharkatzen Turkia-ko hiri handietara iristeko. Jendeak kale erdian saltzen du legez kanpoko tabakoa eta agintariak, jakinaren gainean, inoiz

ez dute ezer egin galarazteko. Gerrak ekarri duen ondorio argia produktuen garestitzea izan da: tabakoaren zein gasolioaren prezioa %25etik gora igo da.

GIZON ARMATUAK

Lana eta inflazioa Hatayko biztanleek duten arazoak dira orain, baina Ömer kezkatuago agertzen da segurtasun faltagatik. 2013an 50 pertsona baino gehiago hil zuen atentatua gertatu zen eta Reyhanlitik kilometro gutxira dagoen Atme hiri siriarra Estatu Islamikoaren (ISIS) esku dago. Jihadisten eta hirian lo egiten duten talde armatuen joan-etorriak bere abegitasun handiagatik ezaguna zen herri turkiarra mesfidati bihurtzen ari dira. «Hatayn ez dugu bakarririk errefuxiatuen arazoa jasaten, gerrako gripeak ukitu gaitu. AKP talde armatuak babestu ditu eta herria hortik guztitik urrunditu egin nahi du, Sirian jendea erail ondoren herri honetara etor daitezkeelako», adierazi du Turunçek. Turkia eta Siriaren arteko muga porotsua, 900 kilometro baino gehiagoko luzera duena, Barack Obamak eta Recep Tayyip Erdogan presi-

dente turkiarrak Parisko goi bileran eztabaidatu zuten arazoe-tako bat izan zen. Etxe Zuriak presidente turkiarrari muga ixteko eskatu dio jihadistien joan-etorria gelditzeko. Neurri horrek joan-etorri horretan arazo nagusia ikusten duten turkiarrak poztuko lituzke. Siriarrak erdian geratuko lirateke, kontrabandoa, bizirauteko duten aukera gutxietako bat, galduz. Turunç, alderdi ezkertiarra ordezkatzeko duena, ez dago gerratik ihes egiten dutenak hartzearen kontra, baina «bai eten-gabe joaten eta etortzen ari direnak. Arazoa ez dira errefuxiatuak, Estatua eta talde armatuak bizik. Gustatuko litzaizuke

«Siriarrak diru gutxiagoren truke egiten dute lan eta enpresariak errefuxiatu bat nahiago dute, merkeagoa da. Gainera, lapurretan eta kontrabandoan hasi dira, gose direlako»

«Arazoa ez dira errefuxiatuak, Estatua eta talde armatuak baizik», dio Turunçek. Iheslariak hartzearen kontra ez dago, baina beste iritzi bat du «etengabe joan-etorrian» ari direnei buruz

zure auzokidea pertsona armatua izatea?». Hasan bizitza osoan nekazaria izan da eta erretiratua dago. Argazkian agertzeko *takke*-a jantzi du, musulman kontserbadoreek erabiltzen duten txanoa. Zahar atsegin eta alai hau bere hiriaren aldaketaren lekukoa izan dela dio. Denek beren auzokideengandik dena ezagutzetik inorengan ez fidatzera pasatu dira. «Siriarrak kontrol gogorrik gabe joaten eta etortzen dira. Ez dakigu nortzuk diren, terroristak diren edo ez. Horregatik gerta daiteke edozein gauza», esan du. «Hiri osoak daki ISISen ideiak dituen jendea erakunde jihadistak sortzen saiatzen ari dela».

ETENGABEKO TENTSIOA

Reyhanli hiri kontserbadorea da eta anatoliar askorentzat ISISen gunea da Siriako mugan. Bertako emakume gehienek belo turkiarra erabiltzen dute –ilea agerian ez uzteko buruko zinta–, baina orain *txadorra* edo *nikaba* hedatu dira. «Lehen bazeuden erabat estaltzen ziren emakumeak, baina orain askoz gehiago dira», azaldu du Hasanek. Erretiratu honek azpimarratu duenez, «arazo asko beste pentsaera duen jendearengandik dator, gero eta gehiago dira eta beren ghettoak sortzen dituzte». «Etengabeko tentsioan bizi gara. Ez dakigu noiz eror daitekeen misil bat edo noiz jarriko diguten beste bonba bat», gaineratu du Ömerrek.

Hasanek bezala, Ömerrek badaki errefuxiatuek beren herri-ira itzuli nahi dutela. Baina gerra oso egoera txarrean dago Hatayko mugan, eta ez du uzten bi komunitateen nahia betetzen: siriarrak beren herri suntsitura itzuli nahi dute, eta turkiarrak, alde egin dezatela. Ömerren hitzetan, «gutziz kontrakoa gertatzen ari da»: «Gero eta errefuxiatu gehiago datoz Hatayra, orain Errusiak bonbardatzen dituen turkmenak bezala. Abegitsuak gara, mundu guztiak daki hori, baina arrotza datorrenean egun batzuk igaro ostean badoa. Beraiek denbora luzeegia geratu dira eta gure pazientzia agortu egin da».